

ТАҚРИЗИ РОҲБАРИ ИЛМӢ

ба рисолаи унвонҷӯи кафедраи психологияи факултети фалсафаи ДМТ

Бобоёров Холмаҳмад Холиқович

дар мавзуи «Хусусиятҳои гендерии зухуроти хосиятҳои типологии мизочи наврасон дар чараёни азхудкунии дониш» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илм аз рӯи ихтисоси 19.00.01 – Психологияи умумӣ, психологияи шахсият, таърихи психология

Бобоёров Холмаҳмад унвонҷӯи кафедраи психологияи факултети фалсафаи ДМТ маҳсуб ёфта, рисолаи худро зери унвони **«Хусусиятҳои гендерии зухуроти хосиятҳои типологии мизочи наврасон дар чараёни азхудкунии дониш»** барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илм аз рӯи ихтисоси 19.00.01 – Психологияи умумӣ, психологияи шахсият, таърихи психология барои баррасӣ пешниҳод намудааст.

Дар замони муосир дар рушди самараноки сатҳи таълим ва баланд бардоштани сифати дониши хонандагони муассисаҳои таълимӣ омӯзиши типҳои мизоч, хусусиятҳои фаъолияти олии асаб, зухуроти хосиятҳо ва ҷанбаҳои назариявӣ ва амалии онҳо дар раванди азхудкунии дониш муҳим мебошанд.

Ҳамзамон бо ин, Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои муаззами миллат, Президенти кишварамон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми солонаи хеш, ки соли 2022 низ таъкид доштанд: *«Фаромӯш набояд кард, ки пешрафти давлат ва ояндаи ободи Ватан аз сатҳи донишу маърифатнокии мардум вобастагии мустақим дорад. Зеро бесаводӣ, ҷаҳолат ва хурофот ба инсон танҳо бадбахтӣ меоварад ва боиси ақибмонии ҷомеа ва касодии давлат мегардад»*, ки тақвиятбахши ҳамин гуфтаҳост.

Бо ҳамин мазмун асосан ҳадафи таҳқиқоти илмӣ таҳқиқи хусусиятҳои гендерии типҳои мизоч ва алоқамандии онҳо бо чараёни азхудкунии дониши наврасон буда, бо роҳи дар ҳар як гурӯҳ муайян намудани намоёнҳои типҳои мизоч метавон сатҳи сифати азхудкунии донишро баланд бардошт, ки

ба маҳсулноки ва пайдо гардидани майлу хоҳиш аз ҳар як фанҳои таълимӣ мусоидат мекунад.

Диссертатсия аз бахшҳои «Муқаддима», 3 боб, 10 зербахш, бахши «Хулосаҳо» ва «Тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳо», бахши «Номгӯи адабиёт» бо зербахшҳои «Феҳристи сарчашмаҳои истифодашуда» ва «Феҳристи интишороти илмӣ докталаби дараҷаи илмӣ» ва бахши «Замимаҳо» иборат аст.

Тавре аз **муқаддимаи рисола** бармеояд, воқеан басо дуруст аст, ки дар ташаккулёбии маҳорату малака ва баланд рафтани сатҳи дониши хонандагон давраи наврасӣ овони басо мусоид ба шумор меравад. Зеро мувофиқ ба далелҳои бозғатимоди илмӣ, синни наврасӣ айёмест, ки дар он заминаҳои устувори рушди шахсияти инсон гузашта шуда, бисёре аз тарафҳои инкишофи психикӣ, аз ҷумла азхудкунии дониш вобаста ба типҳои мизоч ва хосиятҳои ба худ хоси онҳо таъмин карда мешавад.

Аз ин рӯ, унвонҷӯ бо мақсади қарор додани дарёфти теъдоди ҳарчи бештари роҳу усулҳо ва воситаҳои боварибахши сатҳи саводнокӣ, тавонистааст дар ҷаҳорҷӯбаи таҳқиқоти худ асосҳои илмӣ-методологии масъалаи мазкурро аз ҷиҳати назариявӣ илман таҳлил намояд. Ҳамчунин муаллиф дар доираи рисолаи илмиаш бобати ба тафсил мавриди пажӯҳиш қарор додани ин самти кори таҳқиқот дар доираи **боби аввали рисола “Асосҳои назариявӣ-илмӣ зухуроти хосиятҳои типологии мизочи наврасон ва алоқамандии онҳо ба ҷараёни азхудкунии дониш”** назаре ба таърихи масъалаи баррасишуда, шурӯъ аз аҳди пеш то ба замони имрӯза махсусиятҳои ин масъаларо дар марҳилаҳои мухталиф амиқ омӯхтааст.

Ба ғайр аз ин, бо мақсади муайян сохтани ҳолат ва вазъи кунунии фаъолияти таълимии наврасон бо истифода ва коркарди дақиқи методикаҳои психологӣ ва дигар усулҳои омӯзишӣ тавонистааст ин самти масъаларо низ, равшан намояд.

Дар бобати **боби дуввум “Таҳқиқи назариявӣ-психологии хусусиятҳои гендерии мизоч ва алоқамандии онҳо дар ҷараёни азхудкунии**

дониш”, муаллиф таваҷҷӯҳи асосиро ба аҳамият ва таҳлили хусусиятҳои гендерии мизоч ва алоқамандии онҳо ҳангоми азхудкунии дониш равона карда, инчунин бо таъя ба афкори олимони соҳа рисолати дигари ин масъаларо ошкору баён сохтааст, ки ҳар кадом судмандии хоси худро, махсусан дар марҳилаи рушди кунунии ҷомеаи башарӣ доранд.

Маврид ба зикр аст, ки яке аз принципҳои асосии ҷомеаи демократӣ эътирофи баробарии занону мардон дар ҳама соҳаҳо мебошад, ки бояд аз хурдсолӣ таъмин гардад. Дар ин ҷода принципҳои муносибати гендерӣ ба таълим нақши ҳалкунанда мебозанд. Чунин низом тавассути ҷорӣ намудани тартиботи таҳсилоти фарқкунанда барои тақмили мутаносиби типҳои мизоч ва хосиятҳои ба худ хоси онҳо шароит фароҳам меорад ва имкон медиҳад, ки писарону духтарон дар рафти азхудкунии дониш бо ҳамдигар ва ҷомеа ҳамкориҳои муассир дошта бошанд.

Ҳамчунин боби сеюми рисола *“Таҳлили амалии хусусиятҳои гендерии хосиятҳои типологии мизочи наврасон дар ҷараёни азхудкунии дониш”*, ки аслан таҳқиқи амалии хусусиятҳои гендерии хосиятҳои типологии мизочи наврасон дар раванди азхудкунии донишро. дар бар мегирад, дар ҷаҳорҷӯби худ меёӣ, нишондиҳанда ва методикаҳои таҳқиқ барои муайян кардани самаранокии донишазхудкунии наврасон дар алоқамандӣ бо типҳои мизоч, ҷаҳолияти олии асаб ва хосиятҳои ба худ хоси онҳо оварда шудааст.

Бешубҳа низоми таълими ба гендер нигаронидашуда рушди психологӣ ва синну солии наврасонро дар зинаи дахлдори таҳсил ба назар гирифта, ба инкишофи мутаносиби шахсият вобаста ба ҷинс мусоидат намуда, барои муқоисаи муносиби типҳои мизоч, ҷаҳолияти олии асаб ва хосиятҳои ба худ хоси писарону духтарон замина мегузорад.

Маврид ба гуфтанист, ки албатта ҳар як боби рисола дар ҷаҳоми худ қисмати ҳулосавиро дошта, дар онҳо натиҷагирии илмӣ аз муҳтавои бобҳои ҷудогонаи рисола дарҷ шудаанд, ки то андозае дарки мушаххаси мазмуни бобҳои рисолаҳо барои ҳонанда таъмин мекунанд.

Чун қоида рисолаи илмӣ Бобоёров Х.Х. барои дарёфти *дараҷаи илмӣ номзади илм аз рӯи ихтисоси 19.00.01 – Психологияи умумӣ, психологияи шахсият, таърихи психология* дар интиҳои хеш **хулосаи ҷамъбасти** ва **фехрасти манобеи истифодашударо** фаро гирифтааст, ки ҳамагӣ нишони мутобиқсозии рисола ба талаботи қабулгардида дар ин ҷода мебошанд.

Бобоёров Холмаҳмад дар навиштани рисолаи илмӣ барои тақвияти идеяҳои хеш аз адабиёти илмӣ-таҳқиқотӣ, рисолаҳои илмӣ, монографияҳо, маҷаллаҳои илмӣ, маводи интернетӣ ва натиҷаҳои таҳқиқоти психологӣ, физиологӣ ва педагогӣ зиёд истифода бурдааст. Дар рисолаи илмӣ мақсад, вазифаҳои таҳқиқот, нуқтаҳои ба ҳимоя пешниҳодшаванда ва дигар бахшҳои таҳқиқот дар сатҳи зарурӣ иҷро шуда, дорои навгониҳои илмӣ мебошад. Унвонҷӯ дар навиштани кори илмӣ қобилияти баланди ба таври мустақилона гузаронидани таҳқиқоти илмиро нишон додааст. Натиҷа ва хулосаҳои бадастоварда асоснок буда, ҳуди рисолаи илмӣ таҳқиқоти мустақилона анҷомёфта ба шумор меравад.

Илова бар ин, шарҳу тавзеҳи рисола гувоҳи ошкор аз заҳматҳои чандинсолаи натиҷабахши унвонҷӯ Х.Х. Бобоёров буда, зарурати ҳарчӣ зудтар мавриди муҳокима ва дифоъ пешбарӣ гардидани онро тақозо менамояд.

Ҳамаи пешниҳод ва нуқтаҳои илмӣ, хулоса ва тавсияҳои дар таҳқиқоти диссертатсионӣ овардашуда асоснок буда, аз ҷиҳати назариявӣ амалӣ тасдиқ шудаанд ва аҳамияти илмӣ доранд. Мазмуну мундариҷаи диссертатсия, хулосаҳои илмӣ ва тавсияҳои амалӣ ба талаботи муқаррарнамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошанд. Автореферати диссертатсия ва мақолаҳои нашрнамудаи муаллиф муҳтавои асосии диссертатсияро пурра ифода менамоянд. Мавзӯ, ихтисоси илмӣ интихобшуда, мазмуну мундариҷаи диссертатсияи Бобоёров Холмаҳмад ба шиносномаи ихтисос мувофиқат менамояд ва ба талаботи Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо

Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ гардидааст, мутобиқ мебошад.

Бинобар ин, рисолаи илмӣ Бобоёров Холмаҳмад зери мавзуи **«Хусусиятҳои гендерии зухуроти хосиятҳои типологии мизочи наврасон дар чараёни азхудкунии дониш»** таҳқиқоти илмӣ анҷомёфта буда, муаллифи он сазовори дарёфти *дараҷаи илмӣ номзади илм аз рӯи ихтисоси 19.00.01 – Психологияи умумӣ, психологияи шахсият, таърихи психология* мебошад.

Рохбари илмӣ:

доктори илмҳои педагогӣ,

профессори кафедраи умумидонишгоҳии педагогикаи

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон:

Н.М. Юнусова

«22» февралӣ соли 2025

Суроға: 73403, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

шаҳри Душанбе, ноҳияи И. Сомонӣ

кӯчаи М. Холов, х.4 х.30

Телефон: +(992) 907 974807

E-mail: nafisa48@mail.ru

«Имзои Юнусова Н.М.-ро тасдиқ мекунам»:

сардори раёсати кадрҳо ва корҳои

махсуси ДМТ

Э.Ш. Тавқиев

Суроға: 734025, Ҷумҳурии Тоҷикистон,

шаҳри Душанбе, хиёбони Рудақӣ 17

Телефон: 2218013

E-mail: info@tmu.tj

«24» февралӣ соли 2025